

زیر سایبان

نویسنده:

نجیب محفوظ

مترجمان:

دکتر حسین شمس آبادی

مهدی شاهرخ

از سری مجموعه داستان‌ها و نمایشنامه‌های نویسنده مشهور مصری
و تنها برنده جایزه نوبل در زبان و ادبیات عربی

- سرشناسه : محفوظ ، نجیب ۱۹۱۲-۲۰۰۶
- عنوان و نام پدیدآور : زیر سایبان / نوشته نجیب محفوظ / مترجمان : دکتر حسین شمس آبادی مهدی شاهرخ
- مشخصات نشر : تهران ، روزگار ۱۳۹۱
- مشخصات ظاهری : ۲۸۰ ص..
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۳-۱۷۰-۹
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- یادداشت : کتاب حاضر بخشی از داستانهای کتاب المواقف الکامله نجیب محفوظ است
- عنوان دیگر : المواقف الکامله
- موضوع : داستانهای کوتاه عربی - قرن ۲۰
- موضوع : داستانهای کوتاه عربی مصر
- شناسه افزوده : شمس آبادی ، حسین ۱۳۴۹ مترجم
- شناسه افزوده : شاهرخ ، مهدی ، مترجم
- رده بندی کنگره : ۱۳۸۷ ۱۳۰۳۳ م الف ۲ ح ۴۸۹۲/ pja
- رده بندی دیویی : ۸۹۲/۷۳۶
- شماره کتابشناسی ملی : ۱۵۱۲۹۳۷

نشر روزگار

نمایش امروز جهان

زیر سایبان

نویسنده

عبد الوهاب البیاتی

مترجم

دکتر حسین شمس آبادی

مهدی شاهرخ

نشر روزگار

صفحه آرای: ایمان نوروزی نسب

چاپ اول ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: ایمان

نظارت چاپ: م. معینی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۴-۱۷۰-۹

نشانی دفتر: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - مجتمع تجاری اداری ناشران - طبقه سوم - واحد ۳

شماره تماس: ۰۹۱۳۲۰۳۷۳۵۴-۶۶۹۵۳۴۲۵

www.roozegar.org

پیشکشی ماندگار به دل‌بندم

شهام (مهرگان) شمس

و

آموزگار و مادر مهربانش

پریسا نجومی

این ترجمه را چونان برگ سبزی تحفه درویش تقدیم می‌کنم به:

زادگاه باستانی ام‌نروم، شاهرود

و به بزرگمرد شاعر سربدار ابن‌یمن فریومدی

و به اهالی زلال و با صفای آن

م. شاهرخ

فهرست

۱۱	درباره نویسنده:
۱۷	زیر سایبان
۲۷	خواب
۳۸	تاریکی
۴۸	آن روی دیگر
۶۲	مارگیر سینی را دزدید
۷۳	سه روز در یمن
۱۱۶	می میراند و زنده می کند
۱۵۰	میراث
۱۸۲	نجات
۲۱۱	پروژه‌ای برای گفتگو
۲۴۷	مأموریت
۲۷۸	آثار نویسنده

درباره نویسنده:

نجیب محفوظ نویسنده
مصری صاحب حدود ۴۴
رمان مشهور است. او در سال
۱۹۱۱ میلادی در قاهره به
دنیا آمد و پس از پایان
دبیرستان به تحصیل فلسفه در
دانشگاه پرداخت، سپس به
شغلی اداری در دانشگاه و
سازمان اوقاف مصر مشغول
شد، چون به گفته او: «در
کشورهای عقب افتاده، هر

نویسنده یا هنرمندی، پیش از هر گونه خلاقیتی نیاز به یک شغل نان‌آور

دارد». مبارزات سیاسی و جنسی او از دوران جوانی علیه استعمارگران انگلیس و سلطنت پادشاهی فاروق شروع گردید. اگرچه او از قشر مرفه شهروند قاهره بود، ولی در آثارش به توصیف مشکلات همه‌ی انسان‌های اطراف خود پرداخت.

نجیب محفوظ در طول عمر طولانی خود فقط دو بار کشورش را ترک کرد. او غیر از رمان و داستان، چند فیلم‌نامه نیز نوشت، و در سال ۱۹۸۸ جایزه‌ی ادبی نوبل را از آن خود کرد. مشهورترین اثرش کتابی است با عنوان «بچه‌های محله ما». بعد از اعلان جایزه‌ی نوبل او، موجی از اخبار موافق و مخالف درباره‌ی او در رسانه‌های گروهی مصر پخش شد. گروه‌های بنیادگرای اسلامی ادعا کردند که او به دلیل انتقاد از دین، رعایت و تبلیغ معیارهای زیبایی‌شناسی هنری غرب، و پخش و نشر سازش کاری اجتماعی و سیاسی بین روشنفکران غرب و طرفداری از روند صلح بین مصر و اسرائیل، این جایزه را از غربی‌ها به عنوان پاداش دریافت کرده است. این گونه تبلیغات منفی، در سال ۱۹۹۱ به سوءقصدی به جان او انجامید که نزدیک بود به مرگش منتهی شود. در واقع نقد ادبی چپ هم بر این باور بود که نجیب محفوظ در آثارش، برای آخرین بار و به طریقی بنیادین، برای همیشه با دین تصفیه حساب کرده است! شاید غیر از دلایل بیماری و کهولت، پخش این گونه نظرات و ادعاها هم دلیلی شد که نجیب محفوظ در جشن دریافت جایزه‌ی نوبل شرکت نکند و تنها برای حضار، پیامی کتبی بفرستد.

نجیب محفوظ نخستین نویسنده‌ی عرب‌زبان و از معدود دریافت‌کنندگان غیر مسیحی و غیر یهودی نوبل ادبیات است. گرچه از سال ۱۹۴۳ در مصر جایزه‌ای برای بهترین رمان سال تعیین شده است، ولی قشر روشنفکر افراطی، سال‌ها هنر رمان‌نویسی را پر حرفی خاله‌زنکی برای شکم‌سیرها

به حساب می‌آورد. نجیب محفوظ در زمینه‌ی ادبیات عرب خود را متأثر از منابع اسلامی نیز می‌داند. از جمله اعترافات طنزآمیز او در حضور روزنامه‌نگاران این بود که بستن کراوات را هیچ‌گاه یاد نگرفت و بهترین غذای مورد علاقه‌اش، سوپ آب لوبیا است؛ همان‌طور که جالب‌ترین ژانر ادبی برای او مطالعه‌ی رمان است. از جمله ابرازهای ملی‌گرایی او این بود که می‌گفت: «گرچه مردم مصر از نظر صنعت از قافله‌ی جهانی عقب‌افتاده، ولی از نظر فرهنگی از ابرقدرت‌های انمی پیشرفته‌تر است!». به نظر او، این تمدن و فرهنگ مصر بود که پیش از هفت‌هزار سال پیش، حتی قبل از یونانی‌ها، به شرف خدا و وجدان پرداخت. از نظر موضع سیاسی، خود را بخشی از جناح چپ جنبش ملی مصر می‌دانست! و بسته به محفل شنوندگان اطراف خود، گاهی از سوسیالیست‌های تخیلی سیصدسال پیش فرانسه و گاهی از ظهور مسیحایی امام مهدی (عج) دفاع می‌کرد، گاهی آرزوی بازگشت به دوران پرسکوه و جلال اهرام فراعنه‌ی مصر را داشت و گاهی خواب صدر اسلام را می‌دید. در «مانیفست» خود که اغلب در حضور روزنامه‌نگاران و مأمورین امنیتی لباس شخصی بیان می‌کرد، تأکید داشت که او نه تنها به اسلام اعتقاد دارد، بلکه به سرزمین پدری‌اش عشق می‌ورزد، اتحاد ساکنان مصر را می‌خواهد و آرزوی وحدت دنیای عرب را دارد، طرفدار عدالت و برابری است، به آزادی و دموکراسی احترام می‌گذارد، از عقل و منطق در رفع مشکلات کمک می‌گیرد، جویای حقیقت است و در آثارش از هنر و زیبایی و لذات ناشی از آنها دفاع می‌کند.

نجیب محفوظ از اوضاع جوامع اسلامی گله داشت و می‌گفت به علت بی‌سوادی حاکم بر مردم، اکثر آنها حتی نمی‌توانند تصویری از شغل نویسنده داشته باشند و فکر می‌کنند نویسندگی نوعی بازی و سرگرمی و

توطئه‌گری گناهکارانه است. او شهرت نویسندگی خود در دوران جوانی را مدیون «سید قطب» می‌دانست، و او را یکی از اولین و معروف‌ترین منتقدان ادبی کشورهای عربی می‌دانست. سید قطب بعدها به علت عضویت در سازمان «اخوان المسلمین» و اقدام جهت سرنگونی «جمال عبدالناصر» در سال ۱۹۶۶ اعدام شد.

نجیب محفوظ در آغاز فعالیت ادبی خود تصمیم گرفت چهل رمان درباره‌ی مصر باستان و فراز و فرود فراغه بنویسد تا جنبه‌های ملی تاریخ مصر را به نمایش بگذارد. جنبش ملی و استقلال‌طلبی سال‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۳۰ به علاقه‌ی روشنفکران و نویسندگان به دوران باستان در ادبیات انجامیده بود و رمانتیک‌های اجتماعی، ترمیم و بازسازی «قنات‌ها»! را به عنوان راهی برای نجات کشاورزی کشورهای «شرق الاوسط»! با آب و تاب خاصی پیشنهاد می‌کردند. نقد ادبی نیز به سه رمان اولیه‌ی او نام با مسمای «مکتب فرعون»! را بخشید. او با گزارش‌هایی از «عهدحجر» می‌خواست مرهمی برای زخم‌های جدید ساکنان جلگه‌های اطراف رودخانه‌ی نیل بیابد، ولی بعد از مدتی از نوشتن رمان‌های تاریخی دست کشید و به موضوعات روز جامعه‌ی اطرافش پرداخت، مضامینی که در آثار رئالیستی و واقع‌گرایانه‌ی او بازتاب یافتند.

محفوظ در شش رمان جدید، زندگی و تغییر و تحولات طبقه‌ی متوسط شهری مصر را از زمان جنگ جهانی اول به نمایش گذاشت. ادب‌شناسان این‌گونه آثار او را تحت تأثیر ادبی نویسندگان قرن نوزده اروپایی، از جمله «والتر اسکات» می‌دانند.

نجیب محفوظ با اعتقاد عمیق به انسان‌دوستی، به خلق رمان و داستان و فیلم‌نامه پرداخت. او از پایه‌گذاران ادبیات مدرن عرب نیز است، گرچه ادبیات جدید عرب، ده‌ها سال متأثر از ژانر داستان‌نویسی بوده. خلاف